

PODPORA **OHROŽENÝCH** RODIN V ČESKÉ REPUBLICCE

SHRnutí VÝKUMNÉ ZPRÁVY O KAPACITÁCH SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍCH SLUŽEB PRO RODINY S DĚTI

Realizovali jsme reprezentativní šetření mezi službami SAS v ČR se zaměřením na hodnocení adekvátnosti jejich kapacit. Sebrali jsme administrativní data vztahující se ke kapacitám SAS a velké množství kazuistik názorně ilustrujících fungování této služby. Hlavní závěry a doporučení plynoucí z provedené analýzy lze shrnout následovně:

1. SAS JE VELMI VÝZNAMNOU SLUŽBOU PRO PREVENCI ODEBÍRÁNÍ DĚTÍ Z RODIN I PRO JEJICH NÁVRAT DO RODIN.

SAS předchází eskalaci ohrožení dítěte a nutnosti umístit dítě mimo rodinu. Každoročně SAS napříč ČR podpoří 400 dětí v návratu ze státní péče do své rodiny.

2. NEJDE ALE JEN O SLUŽBU PRO RODINY V KRIZI. OBRÁTIT NA SAS SE MŮŽE JAKÁKOLI RODINA, KTERÁ SE OCITNE V OBTÍŽNÉ ŽIVOTNÍ SITUACI, NAPŘ. V SOUVISLOSTI S PANDEMIÍ COVID-19.

V průměru 20 % klientských rodin SAS jsou rodiny jejichž děti zatím nejsou ohrožené. SAS nedokáže vyřešit všechno. Ale jako na jednu z mála veřejných služeb se na ní rodina v obtížné situaci může obrátit prakticky s čímkoli. Například od počátku pandemie COVID-19 hrála významnou roli v podpoře rodin konfrontovaných s povinností zajistit podmínky pro online výuku a domácí vzdělávání.

Doporučení

3. PŘEDPOKLADEM PRO USPOKOJENÍ PO- PTÁVKY PO SLUŽBÁCH JE VŠAK POSÍLENÍ KAPACIT SAS, KTERÉ UŽ PŘED VYPUKNUTÍM PANDEMIE COVID-19 BYLY NUCENY KAŽDOROČNĚ ODMÍTNOUT POSKYTNUTÍ PODPORY TÉMĚŘ TISÍCOVCE OHROŽENÝCH RODIN S DVĚMA TISÍCI DĚTI ROČNĚ.

A to představují tyto rodiny, které požádaly o službu (a nemohly být uspokojeny) nebo v jejich případě neúspěšně žádal o přijetí do služby OSPOD, jen špičku ledovce. A už během prvního půl roku od vypuknutí pandemie zaznamenala polovina služeb SAS navýšení jak počtu potřebných rodin, tak závažnosti problémů, kterým rodiny čelí.

4. VÝZNAMNĚ NAVÝŠIT KAPACITY SAS BY MĚLA VĚTŠINA KRAJŮ ČESKÉ REPUBLIKY.

S výjimkou Pardubického a Zlínského kraje, u kterých se již kapacita SAS blíží adekvátnosti. Disponují přibližně dvakrát silnější sítí SAS než zbytek země a ukazují, že, kde je vůle, tam je cesta.

5. POSÍLENÍ SÍTĚ SAS JE NEZBYTNÉ I KVŮLI TOMU, ABY TYTO SLUŽBY MOHLY REALIZOVAT OSVĚTU MEZI ŠKOLAMI A LÉKAŘI A BUDOVAT S NIMI SPOLUPRÁCI.

Školy totiž zpravidla předávají informace o ohrožení dítěte OSPOD (nebo doporučují rodině spolupráci se SAS), až když se situace stane opravdu vážnou.

6. SPOLUPRÁCE RODINY SE SAS JE TOTIŽ ČASTO ZAHAJOVÁNA, AŽ VE CHVÍLI, KDY JSOU PROBLÉMY RODINY OBTÍŽNĚ ŘEŠITELNÉ.

Což zásadním způsobem snižuje úspěšnost služby v prevenci ohrožení dítěte a jeho umístění mimo rodinu.

7. NAVÝŠENÍ KAPACIT SAS NEVYŘEŠÍ VŠECHNO.

Doporučení

Souběžně je třeba, mimo jiné, zlepšovat fungování OSPOD jako case managera, spolupráci OSPOD a SAS, fungování škol v ochraně dětí a budovat funkční systémy podpory bydlení.

8. ALE POKUD CHCEME SNÍŽIT VYSOKÉ POČTY DĚTÍ VE STÁTNÍ PÉČI, BEZ NAVÝŠENÍ KAPACIT SAS, KTERÉ UMOŽNÍ INTENZIVNÍ PRÁCI S VYBRANÝMI RODINAMI, SE NEOBEJDEME.

Pouze jedna z pěti služeb SAS má dostatečné kapacity na to, aby mohla podporovat většinu ze svých klientských rodin v intenzitě odpovídající potřebám dětí.

Doporučení

Je nezbytné zajistit, aby měly SAS kapacitu na to navštěvovat rodinu v takové intenzitě, jakou daná rodina v dané chvíli potřebuje (tzn. i denně).

Ústavní i pěstounská péče jsou do značné míry plněny dětmi z poměrně malého množství rodin, které jsou na tom opravdu špatně a bez intenzivní podpory se neobejdou.

Doporučení

9. MOŽNOSTÍ JE ZAVÉST DOFINANCOVÁNÍ INTENZIVNÍ PRÁCE SAS S VYBRANÝMI RODINAMI NA INDIVIDUÁLNÍ BÁZI.

V jiných oblastech (např. vzdělávání dětí se speciálními potřebami) umíme zajistit, aby šly peníze za dítětem, nikoli dítě za penězi, jak je tomu v ochraně dětí, kde se děti umísťují do ústavní péče, protože ta je, na rozdíl od podpory rodiny, víceméně adekvátně financovaná. Aby šly peníze za dítětem, jde zařídit i u podpory ohrožené rodiny. Variantou je např. umožnit krajským OSPOD přidělovat nové peníze speciálně na tyto účely. Státní pokladna by tím ve výsledku výrazně ušetřila, protože ústavní i pěstounská péče jsou mnohonásobně dražší než (i intenzivní) podpora rodiny formou SAS.

Celou zprávu naleznete na
www.wearelumos.org/vyzkumy

